

УДК 504.03 (075.8)

ТАРАСЕНКО ДЕНИС,

кандидат наук з державного управління, доцент,
Донецький державний університет управління, м. Маріуполь

КРАЇНИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ: ДОСВІД ПОЛІТИКИ ВЗАЄМОДІЇ З МЕТОЮ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У статті проаналізовано складові політики країн Центральної та Східної Європи в контексті сталого розвитку - економічну, екологічну та соціальну - й показано, які законодавчі, організаційні та економічні кроки урядів цієї країни протягом останніх десятиліть уможливили створення моделі зрілої ринкової економіки без згубних моделей бюрократичного, олігархічного чи кримінального капіталізму, всі прояви якого українці, на жаль, сповна відчують на собі. Показано, що стратегії сталого розвитку цих країн базуються на ідеях ринкової конкуренції, регулюючої ролі держави, та ліберальної соціально орієнтованої ринкової економіки.

Ключові слова: країни Центральної та Східної Європи; політика сталого розвитку; економічний розвиток; екологічний розвиток; соціальний розвиток.

Постановка проблеми. Основна мета концепції сталого розвитку, спрямована на забезпечення спадщини для майбутніх поколінь людства, є ключовою ідеєю діяльності Європейського Союзу - економічного та політичного союзу 28 незалежних держав-членів, що розташовані здебільшого у Європі. Частина з цих держав, які територіально відносяться до Центральної та Східної Європи, не так давно увійшли до складу цього політичного об'єднання, адаптувавши свої законодавство та спосіб життя свого населення під вимоги ЄС, а отже під ідею стабільності задля майбутнього. Процес входження держав Центральної та Східної Європи (далі - ЦСЄ) до складу ЄС розпочався на початку 1990-х років і супроводжувався прийняттям низки нових законів, увагою до екологічних аспектів приватизації та експериментування з новими ініціативами, зокрема застосування еколого-економічних інструментів, таких як оподаткування викидів у довкілля і торгівля квотами на викиди. Однак питання природного довкілля практично зійшли з авансцени через складність інших трансформаційних процесів в країнах ЦСЄ, поступившись місцем іншим болючим проблемам.

Отже, запрошені до переговорів щодо членства в Євросоюзі Болгарія, Естонія, Латвія, Литва, Польща, Румунія, Словачія, Словенія, Угорщина й Чехія для набуття членства в ЄС мали прийняти *Acquis Communautaire* (або просто *acquis*) - масив спільного законодавства ЄС, що включає екологічну, економічну та соціальну складові (понад 14 тис. нормативних актів, рішень і стратегій у рамках Європейського співтовариства, Спільної зовнішньої політики та політики безпеки і Співпраці у сфері юстиції та внутрішніх справ).

Відтак, розвиток ідеї сталого розвитку в країнах ЦСЄ повністю функціонально підпорядкований необхідності її узгодження з політикою ЄС. При цьому, першочерговим питанням для країн ЦСЄ стала мінімізація негативного впливу цієї гармонізації на їхнє економічне зростання і конкурентоспроможність.

Аналіз проблеми міститься в працях Т. Гарвей [1], Р. Грінспен-Белл [2], Дж. Стронгіліса [3], П. Єгіліка та Е. Тіллі [4]. Ці та інші дослідники розглядають економічні, соціальні та політичні виклики, які вплинули

на стратегії входження країн ЦСЄ до складу ЄС, та обговорюють питання, чи насправді запропонована країнам-кандидатам модель розвитку відповідає імперативам екологічності та соціального балансу.

У роботах В. Вовка та Т. Пруга [5-6], Ю. Федуня [7] здійснено порівняльно-правовий аналіз політики Європейського Союзу та України та визначено перспективи сталого розвитку нашої країни в контексті вступу країн ЦСЄ до ЄС.

Метою статті вивчення досвіду країн ЦСЄ щодо виконання вимог європейського законодавства в рамках політики сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу.

Терміном **країни Центральної та Східної Європи (ЦСЄ)** прийнято позначати колишні комуністичні держави у Європі. Він знаходиться у вжитку після колапсу Залізної завіси у 1989-90 роках і включає у себе усі країни Східного блоку на захід від встановленого за результатами Другої світової війни кордонами із колишнім Радянським Союзом, незалежні країни, які утворились на теренах колишньої Югославії (яка не вважалася частиною Східного блоку), і три Балтійські країни - Естонія, Латвія, Литва - які вирішили не приєднуватись до СНД разом з іншими 12 колишніми республіками СРСР. Країни ЦСЄ в свою чергу поділяються за своїм статусом щодо вступу в Європейський Союз (ЄС): вісім країн першої хвилі вступу, які приєдналися до ЄС 1 травня 2004 року (Естонія, Латвія, Литва, Чеська Республіка, Словаччина, Польща, Угорщина та Словенія), дві країни другої хвилі вступу, які приєдналися 1 січня 2007 року (Румунія та Болгарія) і країна третьої хвилі вступу, яка приєдналася 1 липня 2013 року (Хорватія). Згідно з даними Світового банку, "перехід завершено" для 10 країн, які приєдналися до ЄС у 2004 та 2007 роках [8].

Розглянемо далі більш детально функціонування трьох складових механізму забезпечення сталого розвитку в цих країнах та визначимо найважливіші уроки для України: яким чином можна було б спростити та оптимізувати її зусилля на обраному нею шляху євроінтеграції.

Економічна політика країн ЦСЄ. У більшості країн Центральної і Східної Європи перетворення в економіці

розпочалися з 1991 року. Було прийнято закони про приватизацію державної власності, про свободу підприємницької діяльності, нову податкову та банківську систему, унесено докорінні зміни в принципи ціноутворення, зовнішньоекономічної діяльності.

Спочатку реформування економіки в країнах ЦСЄ базувалося в основному на реалізації концепції "шокової терапії", що передбачала швидке забезпечення фінансової стабілізації та лібералізацію цін, створення різноманіття форм власності, розширення прав економічних суб'єктів, відкриття внутрішнього ринку. Однак з часом з'ясувалося, що перехід до ринкових відносин вимагає більш тривалої і поступової трансформації всього комплексу макро- і мікроекономічних перетворень. Тому згодом ці країни перейшли до довгострокової стратегії економічних змін, які передбачали структурну перебудову, розвиток фінансових ринків, вирішення проблем зайнятості і соціального захисту прав людини.

Питома вага розглянутих країн у світовому ВВП в середині 1990-х рр. становила 2-2,5%. У світовому експорті регіону - 3,4% в світовому імпорті - 4,5%. Виробництво електроенергії в цих країнах становило 3,9%; видобуток кам'яного вугілля - 9,1% світового рівня [9].

Економічне зростання як найважливіший показник успіху економічних перетворень з досліджуваних країн отримала Польща (з 1992), трохи згодом - Чехія, Угорщина і країни (з 1994) [9].

Про грамотну макроекономічну політику, яка забезпечила країні швидкий перехід до економічного зростання, свідчить, наприклад, досвід Польщі. Маючи у 1990 році найбільший спад реального ВВП (-11,6%), держава два роки поспіль приймає бюджет з фактичним дефіцитом (-6,5% у 1991 і -6,6% ВВП у 1992 році). Порівняно з 1990 роком збільшуються бюджетні витрати (з 39,8% до 48% ВВП в 1991 р і 50,7% ВВП в 1992 р.). Але вже в 1993-1995 рр. дефіцит знизився до 2,6% - 2,9%. Доходи відповідно збільшилися з 1992 р. по 1995 р. до 44-47% ВВП одночасно зі збільшенням темпів зростання ВВП [10].

У Чехії найбільший спад спостерігався в 1991-1992 рр. (-14,2% і -6,4% ВВП відповідно). У 1993 р. спад в Чехії був припинений, а з 1994 р. спостерігаються позитивні темпи приросту ВВП.

Польща і Чехія найбільш чітко демонструють відому закономірність і стратегію для європейських країн: збільшення дефіциту бюджету і витрат бюджету щодо ВВП при природному зниженні доходів бюджету в % до ВВП під час спаду. (Іх збільшення - під час підйому).

Слід підкреслити, що на динаміку показників бюджету і позабюджетних фондів в цих країнах впливає не тільки хід економічного розвитку, рішень уряду і парламенту, а й громадський рух (партії, сильний профспілковий рух і т.і.) [10].

Одним з факторів високого приросту ВВП є внутрішній інвестиційний і споживчий попит. Саме завдяки приросту інвестицій (на 21,6%) і споживчого попиту (на 7,2%) Польща домоглася вражаючих успіхів. Ріст інвестицій у Польщі у фіксованих цінах в 1992 році відзначався на 0,4%; в 1993 - на 2,3%, в 1994 - 7,1%; в 1995 - на 10,0%, в 1996 - на 12% [11].

Основним фактором економічного зростання в Чехії виявилось збільшення інвестицій в основний капітал приватного сектора, а також збільшення роздрібного обороту через зростання реальних доходів населення за рахунок надання послуг іноземним туристам, а також доходів від торгівлі. В Угорщині на економічне зростання найбільше вплинуло збільшення експорту і наявність значного припливу іноземних інвестицій. За цим показником країна посідає перше місце серед країн

ЦСЄ. Обсяг іноземних інвестицій в Угорщині в 1997 р. становив 18 млрд. дол. [Там само].

Протягом двох десятиліть 21 століття поступово змінилася і структура капіталовкладень країн ЦСЄ: централізовані інвестиції суттєво знизилися, натомість підвищилася питома вага інвестицій державних і кооперативних підприємств.

Необхідною умовою економічного зростання виступають трудові ресурси. Аналіз приросту населення в країнах ЦСЄ показав, що рівень народжуваності там недостатній навіть для простого відтворення (за винятком Албанії). В результаті зниження рівня народжуваності в більшості країн ЦСЄ в останні десятиліття темпи зростання працездатного населення постійно скорочуються. У деяких країнах (Польща, Угорщина) в результаті цього склалася так звана система подвійної або повторної зайнятості населення, яка передбачає розвиток кооперативного сектора й індивідуальну трудову діяльність, а також сумісництво. Така система до певного часу вирішувала проблеми залучення в національне господарство додаткової робочої сили. Так, початку 1990-х рр. 50-70% населення мало додаткові джерела доходу від неформальної зайнятості. Наприклад, у Болгарії і Румунії істотну стабілізаційну роль відіграло особисте підсобне сільське господарство, в Чехії - щорічні державні програми, спрямовані на підтримку дрібних і середніх підприємств [12].

Окрім того, вступ переважної більшості країн ЦСЄ до Шенгенської зони відкрив для багатьох громадян цих країн можливість для економічної міграції в багатші країни. В результаті утворилася стійка нестача професійних кадрів, які б забезпечували створення доданої вартості в цих країнах. Тому не дивно, що в останні роки країни ЦСЄ активно проводять політику залучення професійних та працездатних кадрів з сусідніх бідніших країн. До орбіти такої політики на разі сильно притягують й Україну.

Від початку реформування у країнах ЦСЄ був узятий курс на цінову лібералізацію, яка полягала в постійному розширенні груп товарів і послуг, що продавалися в режимі вільних цін. Відбувалося поступове звуження скасування валютних обмежень. Як показує практика, країни, в яких був застосований режим централізованого валютного курсу (наприклад, у Чехії використовувалася його тверда фіксація, в Угорщині та Польщі застосовувалася "повзуча прив'язка"), змогли уникнути нагромадження інфляції і зуміли забезпечити більшу стійкість і стабільність економіки.

Екологічна політика. Стратегії екологічної політики у країнах ЦСЄ на початку реформування 1990-х років ґрунтувалися на таких положеннях:

- інвестиції у заходи, пов'язані з приведенням норм та положень екологічного права до загальних стандартів Євросоюзу;

- наявність перехідного періоду, в якому загальноєвропейські положення про екологію мають імплементаватися в законодавство та практику таких країн;

- паралельно з новими системами збереження національних систем фінансування охорони довкілля протягом перехідного періоду;

- підтримка екологічної політики країн ЦСЄ із загальноєвропейських та національних джерел [13].

Було визначено найпроблемніші об'єкти, які загрожували довкіллю та потребували невідкладних фінансових ресурсів для приведення до стандартів ЄС. Ними виявилися теплоелектростанції, сміттєзвалища та підприємства, підпорядковані місцевим та регіональним органам влади. Кінець ХХ початок ХХІ століття у країнах досліджуваного регіону масово створювалися

нові системи очищення каналізаційних стоків, системи постачання води високої якості, підприємства з переробки вторинних ресурсів.

На початку 1990-х років владні органи країн підійшли до розробки урядових програм, пов'язаних із визначенням екологічного збитку. При всьому при цьому такі програми, як правило, погоджувалися з процесами приватизації державних підприємств і переходу до ринкової економіки. Небажання іноземних інвесторів брати на себе відповідальність за забруднення навколишнього середовища, якого вони не завдавали, зажадало від урядів країн ЦСЄ запропонувати способи зняття стурбованості інвесторів, наприклад, за допомогою зниження ціни угоди купівлі-продажу, або шляхом подальшого відшкодування витрат.

Однак, інвесторам країн ЦСЄ, які придбали промислові об'єкти в процесі приватизації, найчастіше така можливість не пропонувалася. Те, що існуючі проблеми забруднення навколишнього середовища не наважувалися, призвело до виникнення проблем у багатьох промислових підприємств країн ЦСЄ, які не могли залучити нових іноземних партнерів для досягнення необхідного рівня глобальної конкурентоспроможності. Спроба вийти з такого стану дисбалансу була пізніше зроблена в Польщі.

Таким чином, практика екологічних рішень влади носить еволюційний характер, в міру усвідомлення ризиків, пов'язаних із забрудненням навколишнього середовища, і потреби в стимулюванні господарського розвитку регіонів. Крім того, в країнах ЦСЄ правила і програми захисту навколишнього середовища почали розробляти одночасно з проведенням процесу приватизації і в зв'язку з необхідністю залучення прямих іноземних інвестицій. Зараз повсюдно впроваджений принцип "забруднювач платить".

Соціальна політика. Системи соціального забезпечення, які діяли в країнах Центральної і Східної Європи до початку реформування 1990-х років, мали ряд особливостей, обумовлених суспільним устроєм, який сформувався після Другої Світової війни. По-перше, тільки держава опікувалася пенсіями та фінансуванням короткострокової та медичної допомоги. По-друге, соціалістичний устрій передбачав обмежену кількість джерел поповнення індивідуальних доходів громадян, як-то: участь у системі загальної зайнятості та розвинена система пільг для працюючого і для непрацюючого населення.

Виникнення приватної власності на засоби виробництва призвело до зникнення повної гарантованої зайнятості. В умовах ринкової економіки організації не могли й не хотіли зберігати колишній рівень зайнятості, відмовлялися від фінансування соціальної сфери (зокрема, відомчих санаторіїв і баз відпочинку, дитячих садів і таборів).

Неминучими результатами переходу від планової економіки до ринкової на початку 90-х рр. XX ст. стало безробіття й різке зростання бідності, що в свою чергу призвело до створення системи допомоги безробітним, включаючи допомогу з безробіття, і системи соціальної допомоги бідним.

У ході перетворень було створено системи соціального захисту за зразком західноєвропейських. Вони включали три підсистеми:

- соціальну допомогу бідним;
- універсальні (загальні) допомоги, що надаються всім громадянам;
- соціальне страхування, що охоплює найманих працівників та інших осіб, які сплачують внески.

З початку 1990-х рр. країни Центральної та Східної Європи зіткнулися з високою інфляцією. Щоб мінімізу-

вати знецінення соціальних виплат, здійснювалося їх підвищення, яке в багатьох випадках було фіксованим. Так, у Болгарії фіксовані компенсації призвели до скорочення різниці між мінімальною та максимальною пенсією. У Латвії та Литві пенсії, які раніше обчислювалися в процентах від колишнього заробітку, перетворилися в "плоскі" за розміром. уведення механізмів індексації стало одним з перших істотних змін в пенсійних системах країн Центральної та Східної Європи.

Крім того, колишні пенсійні системи створювалися в умовах невеликих відмінностей в рівнях заробітної плати. З переходом до ринкової економіки диференціація в заробітках стала величезною, а різниця між мінімальною і максимальною пенсією залишалася невеликою. Це викликало невдоволення високооплачуваних категорій працівників, які вимагали, щоб пенсійна система була орієнтована не на перерозподіл доходів, а на їх тісний взаємозв'язок з рівнем втраченого заробітку.

Колишня пенсійна система гарантувала порівняно ранній вихід на пенсію, оскільки право на пенсію по старості виникало після досягнення 60 років у чоловіків і 55 років у жінок при наявності страхового стажу 25 років для чоловіків і 20 років для жінок. Винятком була Польща, де пенсійний вік становив 65 і 60 років відповідно. Особи, чия робота була пов'язана з шкідливими і небезпечними умовами праці (наприклад, шахтарі), набували право на пенсію до досягнення зазначеного пенсійного віку. Право на дострокову пенсію мали також жінки, які народили та виховали чотирьох, п'ятьох і більше дітей або дитину-інваліда, а також деякі категорії інвалідів з дитинства.

Високий рівень безробіття змусив багато країн розширити коло дострокових пенсіонерів. Крім того, у багатьох країнах пенсіонери мали право продовжувати трудову діяльність без зниження розмірів пенсії.

Як правило, розмір пенсії обчислювався в процентах від заробітку за певний період і збільшувався за кожен рік стажу понад необхідного. Пенсія могла досягати 75% колишнього заробітку за 40-45 років роботи і 50-55% за 20-25 років. Розрахунок проводився з середнього заробітку за останні роки роботи або за роки з найбільш високим заробітком за вибором пенсіонера за весь період роботи.

Пенсії по інвалідності призначалися в залежності від групи інвалідності, а пенсії у зв'язку з втратою годувальника - у відсотках від пенсії покійного годувальника. Розміри всіх видів пенсій обмежувалися мінімальною і максимальною сумою.

Право на соціальні пенсії виникало на п'ять років пізніше, ніж право на трудову (страхову) пенсію, тобто з 65 років у чоловіків і з 60 років у жінок. Соціальна пенсія надавалася в розмірі мінімальної трудової пенсії або в нижчому розмірі.

Другий етап реформ був пов'язаний із затвердженням нових концептуальних, структурних і фінансових підходів до національних систем соціального забезпечення. У багатьох країнах він почався з виведення фондів соціального страхування зі сфери державного управління (зокрема, в Албанії, Угорщині, Словаччині, Чехії). Реформи пенсійної системи були проведені в Угорщині, Латвії, Польщі, Хорватії, Чехії та інших країнах.

Перетворення державної системи соціального забезпечення в країнах Центральної та Східної Європи проводилися за такими напрямками:

- підвищення пенсійного віку, збільшення тривалості страхового стажу, зміна порядку обчислення пенсій та посилення залежності розмірів пенсій від сплачених внесків. Зазначені перетворення супроводжувалися уведенням додаткових (добровільних чи обов'язкових,

приватних або корпоративних) пенсійних схем до державних пенсій;

- зниження розмірів допомоги по вагітності та пологах і по тимчасовій непрацездатності;
- об'єднання систем допомоги безробітним;
- розвиток системи державної соціальної допомоги шляхом законодавчого закріплення прав і створення необхідної інфраструктури;
- уведення нових схем страхування здоров'я при збереженні державної системи охорони здоров'я;
- зміна системи допомоги родинам з дітьми шляхом встановлення залежності права на них від рівня доходів;
- заміна житлових субсидій для сімей з низькими доходами.

У зв'язку з дефіцитом бюджетних коштів держава намагалася знайти позабюджетні джерела фінансування соціального забезпечення. Найбільш перевіреним способом зниження фінансового тягаря було відродження системи соціального страхування. Передавання функцій з фінансування пенсій та допомоги фондам соціального страхування дозволила посилити контроль за витратами коштів з боку організацій роботодавців і профспілок. Реформи фінансування були проведені в Болгарії, Латвії, Литві.

Держава залишила за собою лише функції надання допомоги бідним і сім'ям з дітьми.

Однак в процесі реформ в недостатній мірі враховувалися наукові прогнози і аналітичні розрахунки. Зміна пенсійних систем відбувалося без ретельного опрацювання концепції реформи. Національні дискусії фокусувалися лише на грошові виплати. Соціальної допомозі відводилася другорядна роль, системи охорони здоров'я розвивалися без взаємозв'язку з іншими елементами соціального забезпечення, а житлові субсидії не мали зв'язку із соціальною допомогою.

Проведені в країнах Центральної та Східної Європи пенсійні реформи привели до підвищення пенсійного віку, зниження коефіцієнта заміщення попереднього заробітку і великої диференціації розмірів пенсій. Нові механізми обчислення пенсій можуть привести в майбутньому до подальшого підвищення пенсійного віку, залишити без захисту осіб з низькими доходами або неповним страховим стажем. У зв'язку з цим системи пенсійного страхування повинні бути доповнені ефективними системами соціальної допомоги.

Висновки

Таким чином, соціально-економічні перетворення, які розпочалися в країнах ЦСЄ на основі ринкових реформ та демократизації суспільства, а на разі продовжуються в контексті концепції сталого розвитку, змогли не тільки трансформувати всю соціально-економічну систему та її інститути задля формування дійсно ефективною та конкурентоспроможною економікою та серйозного підвищення життєвого рівня людей, але й заклали фундамент мотиваційного механізму, який стимулює науково-технічний прогрес, якісну працю та піклування про майбутнє.

Тарасенко Денис,

*кандидат наук по державному управлінню, доцент,
Донецький державний університет управління, г. Мариуполь*

СТРАНЫ ЦЕНТРАЛЬНОЙ И ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ: ОПЫТ ПОЛИТИКИ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ В ЦЕЛЯХ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

В статье проанализированы составляющие политики стран Центральной и Восточной Европы в контексте устойчивого развития - экономическая, экологическая и социальная - и показано, какие законодательные,

ЛІТЕРАТУРА

1. Garvey Tom. EU Enlargement: Is It Sustainable? / Garvey Tom // EU Enlargement and Environmental Quality: Central and Eastern Europe & Beyond / S. Crisen and J. Carmin (eds.). - Washington, DC : Woodrow Wilson International Center for Scholars, 2002. - 53-62 pp.
2. Bell Ruth Greenspan. EU Membership: Boon or Bane for the Environmental Community in the Accession Countries? / Bell Ruth Greenspan // EU Enlargement and Environmental Quality: Central and Eastern Europe & Beyond / Crisen S. and J. Carmin (eds.). - Washington, DC : Woodrow Wilson International Center for Scholars, 2002. - 82-91 pp.
3. Strongylis George. European Union: A New Economic Development Model / Strongylis George. - Available at : <https://biopolitics.gr/biowp/wp-content/uploads/2013/04/strong.pdf>.
4. Jehlicka Petr. Environmental policy and European Union enlargement: a state-centered approach / Jehlicka Petr, Tickle Andrew // Conference: EU Enlargement and Environmental Quality in Central and Eastern Europe and Beyond. - March 14, 2002. - Available at : <http://wwiics.si.edu/ees/special/2002/ejihlicka.pdf>.
5. Vovk V. Sustainable Development for the Second World: Ukraine and the Nations in Transition / V. Vovk // Worldwatch Paper 167. - Washington, D.C. : Worldwatch Institute, September 2003.
6. Vovk Viktor. Red Past. Green Future? Sustainable Development for Ukraine and the Post-communist Nations / Vovk Viktor, Prugh Tomas // World Watch magazine. - July/August 2003.
7. Федунь Ю. Б. Становлення та реалізація політики сталого розвитку в країнах-кандидатах на вступ до ЄС / Ю. Б. Федунь // Вісник Львівського національного університету. Серія міжнародні відносини. - 2014. - Вип. 36. Ч. 1. - С. 70-81. - Режим доступу : http://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/11/VLNU_Mv_2014_361__10-1.pdf.
8. Unleashing Prosperity: Productivity Growth in Eastern Europe and the Former Soviet Union, World Bank. - Washington, 2008. - P. 42. - Available at : <http://siteresources.worldbank.org/ECAEXT/Resources/publications/UnleashingProsperity.pdf>.
9. Кудров В. М. Центральная и Восточная Европа: десять лет перемен / В. М. Кудров // Общественные науки и современность. - 2001. - № 1. - Режим доступу : <http://ecsocman.hse.ru/data/764/688/1231/004kUDROW.pdf>.
10. Швайко М. Л. Финансы зарубежных стран: Учебно-методическое пособие / М. Л. Швайко. - Харьков : ХНУ имени В.Н. Каразина, 2007. - 133 с. - Режим доступа : <http://pravo.studio/osnovyi-finance-ov/sotsialno-ekonomicheskie-protsessyi-stranah-41748.html>.
11. Василюшина Н. В. Современные тенденции социально-экономического развития стран Центральной и Восточной Европы как основа сотрудничества с международной организацией труда / Н. В. Василюшина // Baikal Research Journal. - 2015. - №1. - Режим доступа : <https://cyberleninka.ru/article/n/sovremennye-tendentsii-sotsialno-ekonomicheskogo-razvitiya-stran-tsentralnoy-i-vostochnoy-evropy-kak-osnova-sotrudnichestva>.
12. Право социального обеспечения. Учебник. - Режим доступа : https://studme.org/85945/sotsiologiya/pravo_sotsialnogo_obespecheniya.
13. Вовк В. Вступ країн Центральної та Східної Європи до Європейського Союзу: вплив на екологічну політику та перспективи сталого розвитку (Уроки для України) / В. Вовк. - Режим доступу : [http://www.csi.org.ua/book/1097136922_EU-%20Enlargement%20&%20Sustainable%20Development%](http://www.csi.org.ua/book/1097136922_EU-%20Enlargement%20&%20Sustainable%20Development%20).

организационные и экономические шаги правительств этих стран в течение последних десятилетий сделали возможным создание модели зрелой рыночной экономики без пагубных моделей бюрократического, олигархического или уголовного капитализма, все проявления которого украинцы, к сожалению, вполне ощущают на себе. Показано, что стратегии устойчивого развития этих стран базируются на идеях рыночной конкуренции, регулирующей роли государства, и либеральной социально ориентированной рыночной экономики.

Ключевые слова: страны Центральной и Восточной Европы; политика устойчивого развития; экономическое развитие; экологическое развитие; социальное развитие.

Tarasenko Denis,

*PhD in Public Administration, Associate Professor,
Donetsk State University of Management, Mariupol*

THE COUNTRIES OF CENTRAL AND EASTERN EUROPE: THE EXPERIENCE OF THE INTERACTION POLICY FOR THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT PURPOSE

The experience of post-communist transformation and the concept of stoic development implementation in the countries of Central and Eastern Europe are particularly relevant for Ukraine. Most of the countries in the region have made a significant progress in the short-term run; their population has been actively involved in transformational processes. They succeeded in instant mastering of a mature market economy model, avoiding the negative manifestations of bureaucratic, oligarchic or criminal capitalism, which, unfortunately, the Ukrainian society experiences itself. Their sustainable development strategies are based on the ideas of market competition, the regulatory role of the state, and the liberal socially-oriented market economy. The purpose of the article is to analyze the constituent parts of the policy of the countries of Central and Eastern Europe in the context of sustainable development - economic, environmental and social.

In the analysis of economic policy the achievements of the studied countries such as macroeconomic transformation, domestic investment and consumer demand, quality of labor resources, price liberalization have been noted. The success of environmental policy is to simultaneously conduct it with effective economic transformations, an understanding of its evolutionary nature and the awareness of the society of the risks associated with environment pollution. The greatest achievement of social policy is the creation of a social protection system based on the Western Europe model and the following directions development: social assistance to the poor; universal (general) assistance provided to all citizens; social insurance covering payroll employees and other contributors.

Key words: Central and Eastern European countries; sustainable development policy; economical development; ecological development; social development.

REFERENCES

1. Garvey, Tom (2002). EU Enlargement: Is It Sustainable? In: S. Crisen and J. Carmin (eds.). *EU Enlargement and Environmental Quality: Central and Eastern Europe & Beyond*, Washington, DC: Woodrow Wilson International Center for Scholars, 53-62 pp. (eng).
2. Bell, Ruth Greenspan (2002). EU Membership: Boon or Bane for the Environmental Community in the Accession Countries? In: Crisen, S. and J. Carmin (eds.), *EU Enlargement and Environmental Quality: Central and Eastern Europe & Beyond*, Washington, DC: Woodrow Wilson International Center for Scholars, 82-91 pp. (eng).
3. Strongylis, George (2013). European Union: A New Economic Development Model. 4. Available at: <https://biopolitics.gr/biowp/wp-content/uploads/2013/04/strong.pdf>.
4. Jehlicka, Petr and Tickle, Andrew (2002). Environmental policy and European Union enlargement: a state-centered approach, *Conference: EU Enlargement and Environmental Quality in Central and Eastern Europe and Beyond*, March 14/, Available at: <http://wwics.si.edu/ees/special/2002/ejihlicka.pdf>.
5. Vovk, Viktor (2003). September. Sustainable Development for the Second World: Ukraine and the Nations in Transition. *Worldwatch Paper 167*. Washington, D.C.: Worldwatch Institute (eng).
6. Vovk, Viktor and Prugh, Tomas (July/August 2003). Red Past. Green Future? Sustainable Development for Ukraine and the Post-communist Nations. *World Watch magazine* (eng).
7. Fedun, Yu. B. (2014). Formation and implementation of the policy of sustainable development in the candidate countries for EU membership. *Visnyk of Lviv National University. Series of international relations*. Issue 36. Part 1. P. 70-81. Available at: http://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/11/VLNU_Mv_2014_361__10-1.pdf.
8. Unleashing Prosperity: Productivity Growth in Eastern Europe and the Former Soviet Union, World Bank, Washington. 2008, p. 42. Available at: <http://siteresources.worldbank.org/ECAEXT/Resources/publications/UnleashingProsperity.pdf>.
9. Kudrov, V. M. (2001). Central and Eastern Europe: ten years of change. *Obshchestvennyye nauki i sovremennost*. No. 1. Available at: <http://ecsocman.hse.ru/data/764/688/1231/004kUDROW.pdf>.
10. Shvayko, M.L. (2007). Finance of foreign countries. *KNU named after VN Karazin*, Kharkiv, 133 pp. Available at: <http://pravo.studio/osnovyi-finansov/sotsialno-ekonomicheskie-protsessyi-stranah-41748.html>.
11. Vasilishina, N.V. (2015). Current trends in the socio-economic development of the countries of Central and Eastern Europe as a basis for cooperation with the international labor organization. *Baikal Research Journal*. 1. Available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/sovremennye-tendentsii-sotsialno-ekonomicheskogo-razvitiya-stran-tsentralnoy-i-vostochnoy-evropy-kak-osnova-sotrudnichestva-s>.
12. The right to social security. Textbook. Available at: https://studme.org/85945/sotsiologiya/pravo_sotsialnogo_obespecheniya.
13. Vovk, V. (2015). Central and Eastern European countries joining the European Union: impact on environmental policy and prospects for sustainable development (Lessons for Ukraine). Available at: http://www.csi.org.ua/book/1097136922_EU%20Enlargement-%20&%20Sustainable%20Development%.

© Тарасенко Денис

Надійшла до редакції 17.01.2017

СХІД № 1 (147) січень-лютий 2017 р.